



Канцеларија парламентарног
војног повјереника БиХ

Ured parlamentarnog
vojnog povjerenika BiH

OFFICE OF PARLIAMENTARY
MILITARY COMMISSIONER OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Broj:
Sarajevo, 28.1.2022.

PREDSTAVNIČKI DOM
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BiH

DOM NARODA
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BiH

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO: 28-01-2022

Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Broj	Broj priloga
05/3-37-4		146	02

Predmet: Izvještaj o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2021. godinu

Poštovani,

U skladu s članom 5. stav (1) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", 51/09) u prilogu vam dostavljamo Izvještaj o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2021. godinu.

S poštovanjem,

Dostavljeno:

- naslovu
- a/a



**IZVJEŠTAJ O RADU PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2021. GODINU**

SARAJEVO, JANUAR 2022.

Sadržaj

Poglavlje I. Uvodna riječ parlamentarnog vojnog povjernika BiH.....	1
Poglavlje II. Aktivnosti Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH.....	3
Odjeljak A. Postupanje po pritužbama.....	3
1. Pritužbe u vezi s primjenom epidemioloških mjera u uslovima pandemije uzrokovane virusom SaRS COV-2.....	4
2. Pritužbe koje se odnose na obavljanje dužnosti drugog formacijskog mjesta.....	5
3. Obavljanje stražarske i čuvarske službe.....	7
4. Pritužbe koje se odnose na postupak penzionisanja profesionalnih vojnih lica.....	8
5. Pitanje ravnopravnosti žena u sistemu Oružanih snaga BiH.....	9
6. Ostale pritužbe.....	11
Odjeljak B. Pružanje pravne pomoći.....	15
Odjeljak C. Najavljene i nenajavljene posjete jedinicama i komandama Oružanih snaga BiH.....	16
1. Najavljena posjeta Komandi 5. pješadijske brigade Oružanih snaga BiH u Tuzli.....	16
2. Najavljena posjeta Komandi logistike Oružanih snaga BiH u Doboju.....	18
Poglavlje III. 13. međunarodna konferencija ombudsmena za oružane snage.....	21
Poglavlje IV. Ostale aktivnosti koje je vojni povjerenik realizirao u 2021. godini.....	22

POGLAVLJE I.

UVODNA RIJEČ PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH

U skladu s članom 5. stav (1) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), parlamentarni vojni povjerenik Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: vojni povjerenik) podnosi Parlamentarnoj skupštini BiH Izvještaj o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2020. godinu.

Shodno članu 1. stav (2) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH, pozicija vojnog povjerenika ustanovljena je s ciljem jačanja vladavine prava, zaštite ljudskih prava i sloboda profesionalnih vojnih lica i kadeta u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu odbrane BiH, kako je to garantirano Ustavom BiH i međunarodnim sporazumima u njegovom dodatku. Vojni povjerenik nezavisno je tijelo Parlamentarne skupštine BiH s nadležnošću za: a) istraživanje specifičnih pitanja po uputstvu Parlamentarne skupštine BiH i Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH. Uputstva se mogu izdati samo ako se pitanje ne razmatra u okviru djelovanja Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH, a vojni povjerenik može i sam zatražiti da Zajednička komisija za odbranu i sigurnost BiH izda uputstva za istraživanje specifičnih pitanja; b) preduzimanje aktivnosti na osnovu vlastite procjene kada u obavljanju svojih nadležnosti dobije informacije od članova Parlamentarne skupštine BiH ili razmatranjem pritužbi vojnih lica i kadeta, te na bilo koji drugi način uoči okolnosti koje upućuju na kršenje ljudskih prava i sloboda vojnih lica i kadeta.

Pravni okvir djelovanja vojnog povjerenika definiran je članom 1. stav (3) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), u kojem je navedeno:

"Na sva pitanja organizacije i upravljanja te druga pitanja značajna za rad vojnog povjerenika čija je pozicija uspostavljena ovim zakonom i odnosa prema pravnim i fizičkim licima, u mjeri u kojoj nisu propisana ovim zakonom, primjenjuju se Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine i Zakon o upravi."

Shodno citiranoj odredbi, pravni okvir djelovanja vojnog povjerenika čine: Zakon o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13 i 19/16), Zakon o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17), te Poslovnik o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 8/10).

Polazeći od stava izraženog u Preporuci Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope, broj 1742/2006 (Ljudska prava pripadnika Oružanih snaga, čl. 2. i 4.) da su „...pripadnici oružanih snaga građani u uniformi koji moraju uživati ista osnovna prava, uključujući ona u Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i revidiranoj Evropskoj socijalnoj povelji, i istu zaštitu svojih prava i dostojanstva kao svaki drugi građanin u granicama nužnosti vojne službe“, vojni povjerenik je,

djelujući kroz pritužbe profesionalnih vojnih lica i na osnovu posjeta komandama i jedinicama Oružanih snaga BiH, nastojao uticati na Ministarstvo odbrane BiH i nadležne u sistemu Oružanih snaga BiH da pristupe otklanjanju uočenih kršenja ljudskih prava.

Tokom izvještajnog perioda Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH imao je profesionalnu saradnju s Ministarstvom odbrane BiH, Zajedničkim štabom Oružanih snaga BiH (u daljnjem tekstu: Zajednički štab OSBiH) i Generalnim inspektoratom Ministarstva odbrane BiH (u daljnjem tekstu: Generalni inspektorat). Također, treba spomenuti i dobru saradnju s Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH koja se ostvaruje razmjenom predmeta shodno nadležnosti jedne i druge institucije za njihovo rješavanje, a s ciljem unapređenja kvaliteta zaštite ljudskih prava i sloboda.

Na kraju, vojni povjerenik sa zadovoljstvom ističe izuzetnu saradnju sa Zajedničkom komisijom za odbranu i sigurnost Parlamentarne skupštine BiH, te Zajedničkom komisijom za ljudska prava Parlamentarne skupštine BiH.

Poseban segment rada vojnog povjerenika i u ovom izvještajnom periodu bio je praćenje epidemioloških mjera koje su provodene na lokacijama Oružanih snaga BiH s ciljem zaštite zdravlja profesionalnih vojnih lica u okolnostima pandemije izazvane virusom SARS COV-2. Od donošenja Odluke Vijeća ministara BiH o proglašenju nastanka stanja prirodne ili druge nesreće na teritoriji Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 18/20) Ministarstvo odbrane BiH i Oružane snage BiH preduzele su sve potrebne epidemiološke mjere kako bi se zaraza među profesionalnim vojnim licima svela na najmanju moguću mjeru. Posebno su svoj doprinos dali medicinski i sanitetski timovi u sklopu komandi i jedinica, a značajno je bilo otvaranje još jedne opremljene ambulante u okviru Oružanih snaga BiH.

POGLAVLJE II.

AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BOSNE I HERCEGOVINE

Odjeljak A. Postupanje po pritužbama

U kontekstu provođenja parlamentarne kontrole rada i drugih pitanja u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda u vezi s vojnim licima i kadetima u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu odbrane BiH, svako profesionalno vojno lice ili kadet u Oružanim snagama BiH ima pravo neposredno kontaktirati s vojnim povjerenikom, te podnijeti pritužbu. U izvještajnom periodu najveći broj postupaka i istraga otvoren je na osnovu pritužbi profesionalnih vojnih lica (u daljnjem tekstu: PVL). Osim postupanja po pritužbama, vojni povjerenik ovlašten je da postupa po službenoj dužnosti kada u provođenju svojih nadležnosti dobije informacije ili uoči okolnosti koje upućuju na kršenje ljudskih prava i sloboda profesionalnih vojnih lica i kadeta.

Tokom 2021. godine zaprimljen je manji broj pritužbi profesionalnih vojnih lica iz dva razloga:

1. obustavljeno je učešće pripadnika Oružanih snaga BiH u Misiji mira u Islamskoj Republici Afganistan. U ovoj oblasti u prosjeku je do sada bilo oko 15 pritužbi na postupak izbora kandidata za učešće u pojedinim rotacijama,
2. preventivnim djelovanjem u postupku praćenja realizacije konkursne procedure za prijem u Oružane snage BiH, a što je detaljnije opisano u nastavku ovog izvještaja, smanjen je broj pritužbi za oko 20, koliko ih je ranije bilo u prosjeku.

Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH tokom 2021. godine djelovao je u 49 postupaka pokrenutih po pritužbama profesionalnih vojnih lica, te u 30 postupaka pokrenutih po zahtjevu za pružanje pravne pomoći, što je ukupno 79 postupaka.

U izvještajnom periodu postupci po pritužbama i zahtjevima za pružanje pravne pomoći okončani su u 73 predmeta, dok je postupak u ostalim predmetima u toku.

Tokom 2021. godine najveći broj postupaka u Uredu vojnog povjerenika BiH vođen je u sljedećim oblastima:

1. **pritužbe u vezi s primjenom epidemioloških mjera u uslovima pandemije uzrokovane virusom SaRS COV-2,**
2. **pritužbe koje se odnose na obavljanje dužnosti drugog formacijskog mjesta,**
3. **obavljanje stražarske i čuvarske službe,**
4. **pritužbe koje se odnose na postupak penzionisanja profesionalnih vojnih lica,**
5. **pitanje ravnopravnosti žena u sistemu Oružanih snaga BiH,**
6. **ostale pritužbe.**

1. Pritužbe u vezi s primjenom epidemioloških mjera u uslovima pandemije uzrokovane virusom SaRS COV-2

Ministarstvo odbrane BiH i Oružane snage BiH su tokom održavanja kurseva, obuka kadeta, priprema jedinica za odlazak u mirovne misije, te dočeka jedinica iz misija, provodili propisane epidemiološke mjere i testiranja PVL-a s ciljem zaštite njihovog života i zdravlja.

Međutim, s obzirom na način organizacije i rada Oružanih snaga BiH, unatoč preduzetim epidemiološkim mjerama, tokom izvještajnog perioda zaražena su 864 lica, dok je, nažalost, od posljedica zaraze koronavirusom preminulo pet pripadnika Oružanih snaga BiH. Od ukupnog broja zaraženih, većina je bila u kontaktu s virusom u porodičnom okruženju, dok je transmisija među pripadnicima Oružanih snaga BiH na lokacijama na kojima su raspoređeni bila minimalna.

U vezi s ovim pitanjem vojnom povjereniku obratili su se polaznici komandno-štabnog kursa u Komandi za obuku i doktrinu (KOiD) u Travniku, ističući da komandanti ne poštuju naredbu načelnika Zajedničkog štaba OSBiH od 12. 1. 2021, prema kojoj je definirano da se navedeni kurs realizira kombinacijom online i klasične metode.

Naime, kako je navedeno u pritužbama, "nadređeni ne žele da izvrše naredbu i omoguće online nastavu iako postoje tehnički uslovi za to. Ovakvim postupkom direktno se ugrožava zdravlje polaznika kursa, jer se u učionicima i smještajnim prostorima ne poštuju epidemiološke mjere s ciljem sprečavanja širenja zaraze uzrokovane virusom SAR-COV-2. Istovremeno, polaznici kursa vikendom odlaze kućama, te se po njihovom povratku u kasarnu povećava mogućnost zaraze."

Vojni povjerenik zatražio je od Generalnog inspektorata MOBiH utvrđivanje činjenice po iznesenim navodima, te ujedno i očitovanje rukovodnog kadra KOiD-a.

Na osnovu prikupljenih dokaza utvrđeno je da se na lokaciji KOiD-a primjenjuju sve epidemiološke mjere utvrđene internim aktima, te odlukama kriznih štabova prema mjestu razmještaja lokacije.

Utvrđeno je da je izvođenje nastave organizirano u kombiniranom modelu, u obimu u kojem to sam proces obuke i obrazovanja dozvoljava. U trenutku provođenja istrage utvrđeno je da je epidemiološka situacija na lokaciji bila povoljna, da se ona intenzivno prati, te da će se u slučaju pogoršanja odmah reagirati s ciljem zaštite ljudi. U ovom dijelu istaknuto je da su profesionalna vojna lica insistirala da se obuka odvija samo po online modelu, što sa aspekta kvaliteta obuke i usavršavanja nije moglo biti realizirano.

Vojni povjerenik na osnovu istraga, te obilaska lokacija, konstatira da su nadređeni u procesu provođenja obuka i kurseva, ne samo u KOiD-u, već i na drugim lokacijama, krajnje odgovorno odnosili prema propisanim epidemiološkim mjerama, te su ulagani maksimalni naponi u pogledu reorganizacije rada kako bi se mogućnost širenja virusa SaRS COV-2 među plaznicima obuka i kurseva svela na najmanju moguću mjeru.

Takoder, vojni povjerenik zaprimio je i pritužbu grupe profesionalnih vojnih lica koja su se nalazila u karantinu na lokaciji kasarne "Rajlovac" pred upućivanje u operaciju podrške miru, kod kojih su se pojavili simptomi infekcije virusom SaRS COV-2.

Nakon istrage utvrđeno je da je kod nekoliko lica potvrđeno prisustvo virusa SARS COV-2, te da je odlučeno da cijela rotacija ostaje u karantinu do ozdravljenja zaraženih, te isteka perioda inkubacije. Nakon toga cijela rotacija upućena je u operaciju podrške miru.

2. Pritužbe koje se odnose na obavljanje dužnosti drugog formacijskog mjesta

I u ovom izvještajnom periodu, iako u značajno manjem broju, vojni povjerenik je zaprimao pritužbe PVL-a koja su, pored dužnosti svojih formacijskih mjesta, dodatno obavljala dužnosti drugih formacijskih mjesta duže od 30 dana na osnovu usmenih naredbi nadređenih. Pri tome za svoj angažman nisu imali pismenu naredbu, te shodno tome nisu mogli ni ostvariti naknadu u skladu s članom 64. stav (2) Zakona o službi u OSBiH.¹

U obrazloženjima odgovornih iz Ministarstva odbrane BiH ističe se da podnosioci pritužbe ne mogu biti imenovani za vršioca dužnosti jer ne ispunjavaju uslove, pa shodno tome i ostvariti pripadajuću naknadu. Ističe se da podoficir ne može biti imenovan za vršioca dužnosti na formacijskom mjestu oficira, da se *vršilac dužnosti može odrediti za formacijsko mjesto istog, neposredno višeg ili nižeg čina*, ali ne može dva čina više od ličnog čina. Ovaj stav usklađen je sa zakonskim i podzakonskim aktima. **Ali nesporna je činjenica da sva ova lica, iako ne mogu biti određena za vršioca dužnosti, na osnovu usmene naredbe, mjesecima, pa i godinama obavljaju te dužnosti, a da im se pri tome uskraćuje pravo na bilo kakav vid naknade ili nagrade. Iako je predviđeno da se protiv odgovornih lica koja postupe mimo propisa u pogledu imenovanja vršilaca dužnosti pokrene disciplinski postupak, do sada nijedan disciplinski postupak nije proveden.**

Posebno se ističe predmet S.S., u vezi s kojim je vojni povjerenik izdao Preporuku broj: UP1/05/3-37-3-94/19 od 28. 2. 2020, koja dodatne poslove drugog radnog mjesta bez ikakve naknade obavlja duže od tri godine. U više navrata vojni povjerenik je tražio informacije i insistirao da se imenovanoj dodijeli njeno pravo, što su odgovorni iz Ministarstva odbrane BiH odbijali pravdajući to administrativnim procedurama.

Ministarstvo odbrane BiH očitivalo se da ne može provesti Preporuku vojnog povjerenika, u pogledu postavljenja imenovane za vršioca dužnosti. Međutim, vojni povjerenik posebno naglašava da je u Preporuci istakao da *vojni povjerenik ne prejudicira niti određuje model prema kojem će se ostvariti finansijsko pravo imenovane u cjelokupnom vremenskom periodu u kojem je obavljala dužnost*, tim prije što za svoj rad nije dobila bilo kakav vid novčane nagrade, te se barem na taj način valorizirao njen angažman na poslovima drugog radnog mjesta.

Generalni inspektorat MOBiH dostavio je Informaciju, broj: IGAR 05-03-32-1-180-11/21 od 13.12.2021, u kojoj je utvrdio prijedlog da 6. pješadijska brigada OSBiH razmotri eventualno predlaganje imenovane za novčano nagrađivanje kroz odredbe člana 3. stav (3) i člana 4. Pravilnika o novčanoj nagradi zaposlenim u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH, broj: 10-02-3-4270/10 od 29.9.2010, a u vezi s tačkom 7 a) i b) Smjernica za postupanje za ostvarivanje prava profesionalnih vojnih lica na plaću i druga primanja po osnovu člana 64. Zakona o službi u OSBiH broj: 10-34-3-1315-16/19 od 11. 9. 2019.

¹ (2) Prava iz stava (1) ovog člana imaju i profesionalna vojna lica koja obavljaju dužnost, odnosno zamjenjuju odsutno vojno lice, ako obavljanje dužnosti, odnosno zamjenjivanje traje više od 30 dana

Međutim, vojni povjerenik u vezi s predmetnim pitanjem posebno želi dati osvrt na izneseni stav nadležnih u kojem je navedeno:

(...) član 64. Zakona o službi u OSBiH, a u vezi s članom 138. Zakona o službi u OSBiH daju jasan okvir primjene prava koja pripadaju vršiocu dužnosti. U konkretnom slučaju prava iz člana 64. Zakona o službi u OSBiH mogu konzumirati samo i isključivo lica koja obavljaju dužnost formacijskog mjesta koji generira povoljnija prava za to lice, što u ovom predmetu nije slučaj. Imenovana je kapetan i postavljena je na formacijsko mjesto kapetana, dakle prima plaću kapetana, a ona je, pored svoje, obavljala i navedenu dužnost formacijskog mjesta vodnika. Iz prethodne rečenice je vidljivo i općepoznato da je plaća kapetana povoljnija od plaće vodnika, te da u tom smislu nije moguće primijeniti nijedan od ova dva člana u ovom predmetu.

Teoretski, imenovana je mogla biti određena za vršioca dužnosti nižeg formacijskog mjesta – formacijsko mjesto vodnik, ali bi shodno članu 138. stav (6) Zakona o službi u OSBiH zadržala status i prava svog prethodnog formacijskog mjesta – formacijsko mjesto kapetana, jer je ono za nju povoljnije, te je u tom smislu izrada naredjenja od strane MOBiH nepotrebna, a pogotovo što je već ASOP²-om jedinice regulirano da u slučaju odsustva imenovana, pored svoje dužnosti, obavlja i dužnost podoficira za materijalno-finansijsko poslovanje ujedno i blagajnika.

Vojni povjerenik smatra da je ovako zauzet stav i tumačenje u suprotnosti s članom 64. stav (2) Zakona o službi u OSBiH, pri čemu se, cijeneći strogu vojničku hijerarhiju u radnim kolektivima kakav su Oružane snage BiH, ne smije zanemariti činjenica da se odbijanje naredbe nadređenih sankcionira provođenjem disciplinskog postupka. Na ovu činjenicu je vojni povjerenik skretao pažnju u svim preporukama izdatim u vezi s pitanjima obavljanja dodatnih poslova drugog radnog mjesta. Neprihvatljivo je da vojna lica koja odgovorno obavljaju dodatne poslove drugog formacijskog mjesta, na osnovu usmenih naredbi, zbog toga snose i negativne posljedice u formi višegodišnjeg dokazivanja i traženja svojih ostvarenih prava.

U članu 64. stav (2) normativno je postavljen kao izuzetak od pravila (naknada za vršioca dužnosti) te je navedeno:

"(2) Prava iz stava (1) ovog člana imaju i profesionalna vojna lica koja obavljaju dužnost, odnosno zamjenjuju odsutno vojno lice, ako obavljanje dužnosti, odnosno zamjenjivanje traje više od 30 dana neprekidno."

Dakle, za ostvarivanje prava i naknade u smislu člana 64. stav (2), a za lica koja nisu obuhvaćena stavom (1) u pogledu određivanja vršioca dužnosti, jasno i nedvosmisleno je utvrđeno da se moraju kumulativno ispuniti dva uslova:

1. da vojno lice obavlja dužnost, odnosno zamjenjuje odsutno vojno lice, pri čemu je termin vojno lice neutralno određen i nije definiran vojnom hijerarhijom,
2. da zamjenjivanje traje više od 30 dana neprekidno.

² Administrativne standardne operativne procedure

Također, nepobitna je činjenica da S.S., istovremeno, bez ikakve naknade, obavlja poslove i dužnosti dva formacijska mjesta duže od tri godine, pa je krajnje neprihvatljivo navedeno tumačenje i obrazloženje, jer se radi o specifičnom slučaju. Vojni povjerenik ponovo naglašava da nije prejudicirao na koji će se način imenovanoj novčana naknada odrediti. Konstatirao je da imenovana stvarno obavlja dodatni posao, da to traje duže od 30 dana, te da pozivanje na *ASOP jedinice prema kojem je regulirano da u slučaju odsustva imenovana, pored svoje, obavlja i dužnost podoficira za materijalno-finansijsko poslovanje ujedno i blagajnika, u ovom slučaju nije prihvatljivo.*

Jasno je da se svaka zamjena shodno ASOP-u odnosi na zamjenjivanje do 30 dana, a nije postavljeno kao trajna kategorija da se zamjenjuje u neograničenom vremenskom periodu odsutno lice, jer u tom slučaju ne bi ni bilo potrebno posebno formacijsko mjesto.

Vojni povjerenik očekuje, s obzirom na smanjeni broj pritužbi, da će ovo sistemsko pitanje biti u potpunosti riješeno na pravičan način spram vojnih lica koja, izvršavajući naredbe, odgovorno obavljaju dodatne poslove drugih formacijskih mjesta.

3. Obavljanje stražarske i čuvarske službe

Vojnom povjerniku obratila se grupa profesionalnih vojnih lica, iznoseći primjedbe na navodnu sistemsku diskriminaciju nad vojnicima i podoficirima koji obavljaju stražarsku službu u pogledu fonda stvarno odrađenih radnih sati i broja sati koji im se evidentiraju u zvaničnim bazama podataka. U skladu s tim, diskriminacija se odnosi i na novčane prinadležnosti koje ostvaruju u toku jednog mjeseca.

U vezi s ovim pitanjem vojni povjerenik zatražio je očitovanje od Ministarstva odbrane BiH, kao i informaciju u kojoj su fazi aktivnosti ovog ministarstva u rješavanju navedene problematike.

Naime, pitanje stražarske i čuvarske službe, zajedno s dužnošću obavljanja vojnih vježbi, sistemsko je pitanje na koje vojni povjerenik ukazuje duži period i traži od Ministarstva odbrane BiH da na pravičan način nađe rješenje kako bi se ravnopravno rasporedio teret obavljanja službe za sva profesionalna vojna lica.

Ministarstvo odbrane BiH je u svom odgovoru, akt broj: 10-50-7456-6/21 od 22. 3. 2021, između ostalog, istaklo:

"Angažiranje personala na stražarskoj službi ne može se smatrati diskriminacijom. Oružane snage BiH na osnovu člana 410. Pravila službe OSBiH vode računa o ravnomjernom opterećenju ljudstva u odnosu na sve zadatke koje određene jedinice imaju."

Članom 62. stav (1) Zakona o službi u OSBiH definirano je da *profesionalnom vojnom licu pripada uvećanje osnovne plaće u iznosu od 20% s tim da ne ostvaruje pravo na naknadu za rad duži od zakonom određenog redovnog radnog vremena, za rad noću, za rad u dane državnih praznika, dežurstvo, kao i za obavezno prisustvo i pripravnost.*

Nijedno profesionalno vojno lice ne ostvaruje pravo na naknadu za rad duži od zakonom određenog redovnog radnog vremena, za rad noću, za rad u dane državnih praznika, dežurstvo, kao i za obavezno prisustvo i pripravnost tako da svim profesionalnim vojnim licima pripada uvećanje plaće od 20%.

Također, u članu 5. stav (2) Pravilnika o izmjeni i dopuni Pravilnika o ishrani u OSBiH u miru, broj: 11-02-3-2154-31/18 od 14.11.2018, s ciljem poboljšanja statusa profesionalnih vojnih lica koja izvršavaju aktivnosti i zadatke u jedinicama i komandama, svakodnevno, duže od zakonom propisanih osam sati, definirano je da *PVL i civilnim licima u službi u OSBiH koji izvršavaju aktivnosti i zadatke u jedinicama i komandama, svakodnevno, duže od osam sati a do 24 sata, pored novčane naknade za ishranu u toku rada prema Odluci VM o visini novčane naknade zaposlenim u institucijama BiH za ishranu tokom rada, pripada pravo na besplatnu ishranu s pripadajućim obrocima (ručak, večera i pripadajuća dopuna).*"

Sa aspekta rješavanja pitanja naknade za obavljanje stražarske službe, vojni povjerenik posebno cijeni značajnim formiranje radne grupe za izradu Prijedloga izmjena i dopuna Zakona o plaćama i naknadama u institucijama BiH i Odluke Vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću za profesionalna vojna lica u MOBiH i OSBiH, pri čemu je, s ciljem finansijske stimulacije stražarske službe, planirano da se odredi dodatak za obavljanje ove službe.

Vojni povjerenik pratit će rad navedene radne grupe, koja je formirana Odlukom broj: 10-02-2-817-1/21 od 2. 3. 2021, te će od Ministarstva odbrane BiH kontinuirano tražiti informacije o toku i rezultatima rada radne grupe, kako bi se provodio parlamentarni nadzor nad njenim aktivnostima.

4. Pritužbe koje se odnose na postupak penzionisanja profesionalnih vojnih lica

Vojni povjerenik zaprimio je više pritužbi koje su se odnosile na pitanje penzionisanja vojnih osiguranika u činu oficira i podoficira koji su stekli uslove za starosnu penziju, ali su i dalje u službi u OSBiH, pri čemu MOBiH nije preduzelo mjere da se pokrene zakonski proces njihovog penzionisanja.

Također, u pritužbama je posebno istaknuto da je u MOBiH u toku izbor kandidata za vojno-diplomatsko predstavljanje BiH za period 2021 – 2024. U prijedlozioma koji su iz MOBiH upućeni Predsjedništvu BiH, između ostalih, postoje kandidati koji su ispunili uslove za starosnu penziju ili će u toku trajanja mandata ispuniti te uslove. Isti problem javlja se i kod izbora kandidata za odlazak u mirovne misije.

Vojni povjerenik je aktom od 22. 2. 2021. zatražio očitovanje Ministarstva odbrane BiH u vezi sa iznesenim primjedbama.

Prema saznanjima vojnog povjerenika BiH, Ministarstvo odbrane BiH revidiralo je spiskove za učešće pripadnika OSBiH u vojno-diplomatskim predstavništvima BiH s kojih su skinuta lica koja ispunjavaju ili će u narednom periodu ispuniti uslove za penzionisanje.

Također, 15. 4. 2021. Ministarstvo odbrane BiH uputilo je Predsjedništvu BiH zahtjev za rješavanje statusa pripadnika OSBiH koji ispunjavaju uslove za penziju.

U kontekstu ovog pitanja bile su i pritužbe na odluke Ministarstva odbrane BiH o produženju ugovora o službi do 31. 12. 2021. licima koja su ispunila uslove za penzionisanje, za koje vojni povjerenik, nakon provedene istrage, nije utvrdio osnovanost. Svoje odluke Ministarstvo odbrane BiH obrazložilo je

potrebama službe, pri čemu nisu utvrđeni elementi posredne ili neposredne diskriminacije spram podnosioca pritužbi.

5. Pitanje ravnopravnosti žena u sistemu Oružanih snaga BiH

Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH zaprimo je pritužbu pripadnica Oružanih snaga BiH koja se odnosi na diskriminaciju žena u postupcima imenovanja komisija za unapređenje profesionalnih vojnih lica u 2022. godini.

S tim u vezi od Ministarstva odbrane BiH zatraženo je da se dostave informacije o sljedećem:

1. da li je tačan podatak da u devet komisija za unapređenje profesionalnih vojnih lica u 2022. godini, formiranih Odlukom ministra odbrane BiH, broj: 10-34-3-56-49/21 od 29.11.2021, nije imenovana nijedna žena,
2. da li je prilikom imenovanja navedenih komisija uzeta u obzir činjenica o zastupljenosti žena od 10% u ukupnom broju profesionalnih vojnih lica u OSBiH,
3. tačan broj žena, profesionalnih vojnih lica, postavljen u odjelima personalnih poslova u Ministarstvu odbrane BiH, Zajedničkom štabu BiH, Komandi za podršku, Operativnoj komandi i brigadama. Također, bitno je dostaviti i procentualno iskazan podatak broja žena na navedenim poslovima u odnosu na muškarce.

Ministarstvo odbrane BiH dostavilo je odgovor, broj: 10-50-2761-2/21 od 15.12.2021, u kojem je, između ostalog, navedeno da je *"Zajednički štab OSBiH dostavio Prijedlog članova za osam komisija za unapređenje PVL u 2022. godini, te je tom prilikom imenovana jedna žena PVL, kapetan Olivera Sušac (...)"*. *"...Ministarstvo odbrane BiH uvažilo je Prijedlog ZŠOSBiH..."*

S tim u vezi vojni povjerenik zatražio je od Zajedničkog štaba OSBiH da dostavi informaciju o tome zbog čega se prilikom upućivanja Prijedloga za sastav komisija nije vodilo računa o ravnopravnoj zastupljenosti žena PVL-a u njima.

Zajednički štab OS BiH, u svom odgovoru broj: 16-08-34-3-280-4/22, istakao je da je shodno prijedlozima potčinjenih komandi, poštujući nacionalnu zastupljenost, rodnu ravnopravnost i zastupljenost komandi, utvrdio prijedlog za formiranje osam komisija za unapređenje vojnih lica u 2022. godini. Shodno propisanoj strukturi komisija, nije bilo moguće predložiti žene u činu generalmajor i brigadni general jer ih nema u tim činovima, dok dvije žene, koliko ih ima u ličnom činu brigadira u OS BiH, nije bilo moguće predložiti jer su iste angažirane u sastavu Ministarstva odbrane BiH, te je ministarstvo nadležno za njihovo predlaganje.

Nadalje, u sistemu OS BiH imaju dvije žene u ličnom činu pukovnik, od kojih je jedna angažirana na dužnosti inspektora, a druga na dužnosti u Centru za obuku u operacijama podrške miru, te nisu predložene od strane zapovjedništava. Iz ličnog čina major i kapetan predložena je jedna žena, dok u ličnom činu zastavnik I klase, također imaju samo dvije žene, koje nisu predložene od strane komandi jer je jedna angažirana na dužnosti u vojnom orkestru, a drugoj prestaje služba s danom 15.2.2022.

Međutim, iako je u odgovoru Ministarstva odbrane BiH istaknuto da su na nivou ovog ministarstva usvojeni Akcioni plan o provođenju Rezolucije UN-a 1325 "Žene, mir i sigurnost" i Politika rodne ravnopravnosti u MOBiH, broj: 10-02-3-2420-4/19, u kojima je definiran konkretan procenat žena, te izražen deklarativan stav Ministarstva u pogledu perspektive i tendencije nastavka uvažavanja rodne ravnopravnosti, u samom odgovoru moramo se osvrnuti na sljedeće:

1. od ukupno 8639 pripadnika Oružanih snaga BiH na dan 15.12.2021, 601 je žena, odnosno 6,96%;
2. u kategoriji oficira ukupno je 98 žena, i to: u činu brigadira (OF-5) dvije, u činu pukovnika (OF-4) dvije, u činu majora (OF-3) šest, u činu kapetana (OF-2) 20, u činu poručnika (OF-1) 30 i u činu potporučnika (OF-0) 38;
3. u kategoriji podoficira je 121 žena, pri čemu najveći podoficirski čin OR-9/zastavnik I. klase/ imaju dvije žene, dok su u kategoriji vojnika ukupno 382 žene;
4. sastav komisija definiran je članom 113. Zakona o službi u Oružanim snagama BiH³;
5. ne postoji mogućnost izbora žena u činu OF-7 (generalmajor) i OF-6 (brigadni general) jer ih nema u tim kategorijama, dok u činovima OF-5 (brigadir) i OF-4 (pukovnika) imaju samo po dvije žene koje *nije preporučljivo niti funkcionalno angažirati na ovim aktivnostima radi mogućeg sukoba interesa, potreba i obima poslova matičnih jedinica ili njihove specijalnosti*;
6. u osam komisija, od ukupno 40 članova imenovana je samo jedna žena što je procentualno 2,5 % od broja članova, pa se u kontekstu *uvažavanja rodne ravnopravnosti* o ovom procentu trebalo voditi računa;

³ Član 113. (Sastav komisija za unapređenje)

(1) Članove komisije za unapređenje imenuje ministar odbrane.

(2) Komisija za unapređenje ima pet članova. Predsjedavajući komisije mora biti za najmanje dva čina viši u odnosu na lice koje se razmatra za unapređenje, a članovi komisije za jedan čin viši.

(3) Komisije se imenuju u sljedećem sastavu:

a) komisije za unapređenje vojnika (OR-2-OR-4) u sastavu:

1. OF-4 (predsjedavajući),

2. OF-3,

3. OF-2 (x 2),

4. OR-9.

b) komisije za unapređenje podoficira (OR-5-OR-9) u sastavu:

1. OF-4 (predsjedavajući),

2. OF-3,

3. OF-2 (x 2),

4. OR-9.

c) komisije za unapređenje oficira (OF-1/poručnik-OF-3) u sastavu:

1. OF-5 (predsjedavajući),

2. OF-4 (x 4).

d) komisije za unapređenje oficira (OF-4-OF-5) u sastavu:

1. OF-7 (predsjedavajući),

2. OF-6,

3. OF-5 (x 3).

(4) Sva tri konstitutivna naroda, a po mogućnosti i predstavnik iz reda ostalih, zastupljena su u svakoj komisiji, a odluke svake komisije donose se jednoglasno.

7. prilikom formiranja komisija vodi se računa o *principu stručnosti – potreba angažiranja u radu komisija stručnih PVL-a koji imaju iskustva rada u domenu personalnih poslova, korištenja specifičnih programa i baza podataka, koji svojim radom, razmatrajući kriterije i kandidate za unapređenje, stvaraju produkte koji utiču na status PVL-a i nose određenu odgovornost*, pri čemu se nameće pitanje da li se ovim implicira nedostatak *principa stručnosti* kod 6,96% žena u OSBiH;
8. *Ministarstvo odbrane BiH snažno i sveobuhvatno podržava, pristupa ozbiljno, planski i u dugoročnom vremenskom okviru, poštivanju rodne ravnopravnosti (...), ali u Sektoru za upravljanje personalom MOBiH, odnosno u Odsjeku za upravljanjem vojnim personalom ni na jednu od sedam pozicija nije postavljena žena PVL;*

Vojni povjerenik očekuje da će Ministarstvo odbrane BiH svu iskazanu posvećenost poštivanju rodne ravnopravnosti, te aktivnosti preduzete u tom pravcu imati priliku iskazati kroz povoljnije statističke pokazatelje u narednom periodu, što će svakako biti predmet praćenja Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH.

6. Ostale pritužbe

Među ostalim pritužbama koje su bile predmet istraga vojnog povjerenika ističu se one u vezi s upućivanjem na stručna usavršavanja i kurseve u sklopu Oružanih snaga BiH, unapređenjem u više činove, konkursnim procedurama, disciplinskim postupkom, te problemima s grijanjem u kasarnama.

- I. Vojni povjerenik ističe primjedbu na usporen proces okončanja disciplinskih postupaka pokrenutih protiv PVL-a, pa je tako u predmetu N.N. upućeno više urgencija nadležnim u vezi s okončanjem disciplinskog postupka.

Naime, s obzirom na hronologiju postupanja u ovom predmetu, i to:

- Institucija ombudsmena BiH dostavila je 23.11.2020. pritužbu PVL-a N.N. na nadležno postupanje;
- vojni povjerenik 4. 12. 2020. zatražio od komande 6. pješadijske brigade da po okončanju disciplinskog postupka dostavi kompletan spis,
- Zajednički štab OSBiH, aktom broj: 16-12-34-5-215-55/20 od 5.1.2021, dostavio traženu dokumentaciju,
- vojni povjerenik 14. 6. 2021. zatražio od komande 6. pješadijske brigade informaciju o realizaciji Rješenja Drugostepenog vojno-disciplinskog vijeća, broj: 10-34-5-1943-1-3/20 od 31. 8. 2020,
- Zajednički štab OSBiH, aktom broj: 16-12-34-5-410-32/20 od 8. 7. 2021. dostavio informaciju da disciplinski postupak protiv imenovanog još nije okončan,
- vojni povjerenik ponovo, 10.11.2021, uputio zahtjev 6. pješadijskoj brigadi da dostavi informaciju o ishodu disciplinskog postupka,
- Zajednički štab OSBiH, aktom broj: 16-12-37-747-4/21 od 8. 12. 2021, dostavio informaciju da je ponovljeni disciplinski postupak u toku.

te cijeneći protok vremena od momenta pokretanja disciplinskog postupka, očigledno je da on nije okončan u razumnom roku, na što je ukazano nadležnim.

- II. U 2021. godini posebno se mogu izdvojiti i pritužbe koje su se odnosile na konkursnu proceduru za prijem u početni čin oficira, a na osnovu kojih su **preduzete preventivne mjere u pogledu praćenja svih faza konkursne procedure, a što je u konačnici rezultiralo smanjenim brojem pritužbi po okončanju konkursa.**

Naime, u pritužbama su bili sadržani navodi o mogućim propustima u realizaciji konkursa za prijem oficira u Oružane snage BiH, koja je tekla u trenutku podnošenja pritužbe, a koja se odnosila na navodno neopravdano i nezakonito favoriziranje dva lica. Iako su bile preuranjene, vojni povjerenik je, cijeneći težinu iznesenih navoda u prijavi, hitno uputio zahtjev Generalnom inspektoratu MOBiH za preventivno djelovanje po dostavljenoj prijavi.

U zahtjevu vojnog povjerenika od 20.10.2021. navedeno je sljedeće:

S obzirom na to da se radi o prijavi koja upućuje na moguće propuste i pogodavanja za određena imenovana lica, na štetu drugih učesnika u konkursnoj proceduri, parlamentarni vojni povjerenik BiH traži da Generalni inspektorat MOBiH izvrši nadzor nad provođenjem konkursne procedure, te time preventivno spriječi eventualne zloupotrebe naznačene u prijavi.

U podnesenoj prijavi posebno su navedena dva lica, i to: J.S. i M.A, za koje se navodno unaprijed znalo da će biti primljeni u početnom činu oficira, nezavisno od njihovog uspjeha tokom provođenja konkursne procedure.

Generalni inspektorat postupio je po zahtjevu vojnog povjerenika i dostavio Izvještaj broj: IGAR 05-03-32-1-299-38/21 od 14.12.2021. u kojem je navedeno da su formirani timovi inspektora iz sastava GIMOBiH i OSBiH, a koji su prisustvovali I. i II. fazi testiranja kandidata s ciljem utvrđivanja osnovanosti navoda iz predmetne prijave. Inspektori su, po okončanju konkursne procedure, iznijeli svoja zapažanja u Izvještaju GIMOBiH.

Nakon analize svih podataka prikupljenih tokom istrage vojni povjerenik konstatira da je anonimna prijava neosnovana, te da navedeni kandidati iz prijave nisu primljeni po okončanju konkursne procedure. Naime, kandidat M.A., iako je bio najbolje rangirani kandidat po osvjenim bodovima u I. fazi, a što je na nivou uspjeha u prethodnim godinama testiranja, nije prošao u III. fazu testiranja, dok kandidat J. S. uopće nije pristupio testiranju.

Ako se zanemare sitni propusti i zapažanja inspektora, a koji su sadržani u preporukama upućenim Ministarstvu odbrane BiH s ciljem unapređenja transparentnosti procesa prijema, zaključak je da nije došlo do narušavanja kredibiliteta procesa selekcije kandidata po konkursu za prijem oficira, te da su članovi Komisije za prijem kandidata u OSBiH, brojači-ocjenjivači, vojna policija i instruktori engleskog jezika tokom prve i druge faze testiranja vrlo profesionalno obavljali povjerene dužnosti.

- III. Na kraju u ovom dijelu navest ćemo i pritužbe koje su se odnosile na probleme u vezi s grijanjem u kasarnama Oružanih snaga BiH.

Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH obratila su se profesionalna vojna lica u vezi s navodnim problemima grijanja u kasarnama "Kozara" u Banjoj Luci i "Rajlovac" u Sarajevu.

Vojni povjerenik je 16.12.2021. zatražio od Ministarstva odbrane BiH očitovanje o sljedećim navodima:

1. za lokaciju kasarne "Kozara" u Banjoj Luci:
 - na lokaciji nije nabavljen mazut,
 - nije izvršen servis kotlova,
 - za potrebe grijanja koriste se prenosne grijalice, koje profesionalna vojna lica donose iz vlastitih domaćinstava,
 - zbog otežanih uslova rada skraćeno je radno vrijeme profesionalnim vojnim licima za dva sata,
 - isti problem s grijanjem evidentiran je i prethodne godine, ali po tom pitanju ništa nije poduzeto kako bi se stvorili normalni uslovi za rad u toku zimske sezone;

2. za lokaciju kasarne "Rajlovac" u Sarajevu:
 - u komandi brigade ima grijanja, dok ostale komande i jedinice ovaj problem nastoje premostiti na razne načine (grijalice, peći i čvrsto gorivo),
 - planira se uvođenje skraćivanja radnog vremena, pogotovo zbog činjenice da se očekuje hladno vrijeme, a rješenja se ne naziru.

Vojni povjerenik zaražio je očitovanje po iznesenim navodima - da li su tačni, te ako jesu, da li je Ministarstvo odbrane BiH pripremio plan aktivnosti za prevazilaženje ovog problema, s obzirom na činjenicu da se iz godine u godinu javljaju isti ili slični problemi s grijanjem.

Također, zatražena je i informacija o tome da li su problemi s grijanjem evidentirani samo na navedenim lokacijama, te kakvo je stanje s grijanjem na ostalim lokacijama u kojima borave i rade profesionalna vojna lica Oružanih snaga BiH.

Odgovor na upit dostavio je Sektor za nabavke i logistiku, broj: 11-03-12-2806-3/21 od 23. 12. 2021, u kome su date sljedeće informacije:

- Sektor je 22.1.2021. pokrenuo postupak za ugovaranje nabavke mazuta i lož-ulja, u postupku okvirnog sporazuma na period od tri godine, ali je zbog većeg broja žalbi učesnika u postupku javnih nabavki došlo do znatnog kašnjenja u procesu ugovaranja,
- okvirni sporazumi su potpisani te se u narednim godinama očekuje nesmetano snabdijevanje,
- u vezi s nabavkom plina za lokacije kasarni u Banjoj Luci i Sarajevu, okvirni sporazum je ranije zaključen i snabdijevanje je kontinuirano, ali zbog promjenjivosti cijene energenata, svaka nabavka se posebno ugovora, što može trajati minimalno jedan mjesec,
- lokacije nemaju dovoljne kapacitete za skladištenje energenata, a pri tome zahtjeve za nabavku energenata neredovno iskazuju,
- lož-ulje u 2020. primljeno je poslije 7.12.2020, a mazut poslije 2.11.2020. pa su lokacije do sada trebale imati dovoljno energenata za grijanje. Sektor je postavio pitanje na koji način je programski menadžer planirao nabavku/sredstva ili na koji način su energenti korišteni;
- remont kotlova nije završen, plan aktivnosti i plan finansiranih zadataka za ovu namjenu planira vojna odbrana (programski menadžer – načelnik ZŠOSBiH). Ne planiraju se

sredstva za ove namjene u dovoljnim količinama niti se planiraju sredstva za redovno održavanje kotlovnica,

- za uspostavu normalnog sistema grijanja na lokacijama Oružanih snaga BiH potrebna su značajna finansijska sredstva.

U vezi s prezentiranim odgovorom Sektora za nabavku i logistiku Ministarstva odbrane BiH, a s obzirom na to da je u navedenom odgovoru, na više mjesta, za nastale probleme s grijanjem upućeno na "programskog menadžera – načelnika ZŠOSBiH", vojni povjerenik je 28.12.2021. zatražio očitovanje načelnika Zajedničkog štaba OSBiH.

Zajednički štab OSBiH dostavio je očitovanje, broj: 16-09-03-28-237-5/22, u kome je istaknuto da je na lokaciji kasarne "Kozara" Banja Luka u periodu od 17. do 20.12.2021. izvršen prijem mazuta u količini od 140 tona, a kašnjenje u isporuci je bilo uslovljeno realizacijom ugovora o javnim nabavkama, na što Zajednički štab nije imao uticaja. Servis kotlova za ovu lokaciju izvršen je u periodu od 13. do 20.12.2021., dok je grijanje u objektima unutar lokacije putem kotlova na plin upostavljeno 15.10.2021., ali u skraćenom režimu zbog nedostatka plina. U cilju zaštite zdravlja ljudi na lokaciji, u dijelu objekata koji nisu imali adekvatno zagrijavanje, primjenjen je režim skraćivanja radnog vremena u skladu s vremenskim uslovima, te preporukama stručnog medicinskog tima.

Na lokaciji kasarne "Rajlovac" u Sarajevu, 27 objekata se zagrijava na lož ulje koje ja za ovu grejnu sezonu isporučeno 21.12.2021., a kašnjenje je uslovljeno realizacijom ugovora o javnim nabavkama na što Zajednički štab nije imao uticaja.

Zajednički štab je, a na temelju iskazanih potreba komandi, blagovremeno trebovao potrebne količine energenata, a u osmom mjesecu utvrdio pregled potreba za remontom termo-energetskih postrojenja, do kojih je došlo tek drugom polovicom decembra 2021. godine. Razlog za kašnjenje je uvjetovano finansijskim sredstvima, te činjenicom da nije usvojen Budžet za finansiranje institucija Bosne i Hercegovine za 2021. godinu.

Zaključno s drugom polovinom decembra, osim lokacije vojarnje "Adil Bešić" u Bijaću, na kojoj je sistemu grijanja istekao eksploatacioni vijek, te će se morati vršiti zamjena, nema niti jedne lokacije u OS BiH da termo-energetsko postrojenje nije u funkciji.

Na temelju svih prikupljenih podataka, konstatujemo da je Ministarstvo odbrane BiH uspjelo je do kraja 2021. riješiti pitanje grijanja na svim lokacijama Oružanih snaga BiH, kratkoročno, alternativnim modelima grijanja, te očekujemo da će ovaj problem u budućnosti biti rješavan prije početka grijne sezone i zimskih temperatura.

Odjeljak B. Pružanje pravne pomoći

Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH je tokom izvještajnog perioda zaprimio 30 zahtjeva za pružanje pravne pomoći, u situacijama kada profesionalna vojna lica nisu željela podnijeti pritužbu, već su samo tražili tumačenje određenog propisa, pravni savjet ili stručnu pomoć prilikom rješavanja određenih statusnih pitanja.

U izvještajnom periodu najveći broj slučajeva pravne pomoći evidentiran je u sljedećim oblastima:

- ostvarivanje prava na novčanu naknadu ili nagradu,
- nepravilnosti kod postupka ocjenjivanja,
- mogućnosti produženja profesionalne vojne službe nakon sticanja uslova za penzionisanje,
- primjena epidemiloških mjera na lokacijama,
- disciplinski postupak,
- ostvarivanje prava iz radnih odnosa,
- pravna pomoć prilikom prijema u Oružane snage BiH ili napredovanju u službi,
- premještaj/prekomanda profesionalnog vojnog lica,
- pitanja iz domena primjene Pravilnika o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom u MO i OSBiH,
- tumačenje pravnih propisa.

Na sve zahtjeve za pravnom pomoći Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH odgovorio je blagovremeno i pružio potrebnu pravnu i stručnu pomoć.

Odjeljak C. Najavljene i nenajavljene posjete jedinicama i komandama Oružanih snaga BiH

U skladu s članom 4. tačka f) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 51/09), vojni povjerenik ima ovlaštenje da u bilo kojem trenutku najavljeno ili nenajavljeno posjeti jedinice i komande Oružanih snaga BiH i organizacione jedinice Ministarstva odbrane BiH. Vojni povjerenik nastoji da u diskusiji i razgovoru s profesionalnim vojnim licima kao i obilaskom lokacija i prostora u kojima borave ili ih koriste za potrebe službe procijeni stanje ljudskih prava i sloboda i na osnovu toga utvrdi pravce svog djelovanja.

Tokom 2021. godine vojni povjerenik realizirao je 12 najavljenih i nenajavljenih posjeta kasarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, a pregled nekih od posjeta, kao i teškoće s kojima se suočavaju PVL navodimo u nastavku.

1. Najavljena posjeti komandi 5. pješadijske brigade Oružanih snaga BiH u Tuzli

Vojni povjerenik je, 17. 6. 2021, zajedno s generalnim inspektorom Ministarstva odbrane BiH i inspektorom Operativne komande boravio u najavljenoj posjeti 5. pješadijskoj brigadi i Oklopnom bataljonu Operativne komande Oružanih snaga BiH, kasarna „Dubrave“, Tuzla, smještenim u kasarni "Dubrave", u Tuzli.

Pregled stanja u 5. pješadijskoj brigadi Operativne komande OSBiH

Cilj posjete 5. pješadijskoj brigadi je razgovor vojnog povjerenika s rukovodstvom Brigade, posebno s aspekta zaštite života i zdravlja profesionalnih vojnih lica u vremenu pandemije, kao i obilazak lokacije, a sve s ciljem sagledavanja stanja ljudskih prava, te uslova života i rada u ovoj brigadi.

Vojni povjerenik se prilikom dolaska na lokaciju susreo s komandantom Brigade i njegovim saradnicima, koji su na brifingu upoznali vojnog povjerenika i generalnog inspektora Ministarstva odbrane BiH, s aktivnostima Brigade, kako realiziranim, tako i planiranim do kraja tekuće godine.

Posebne oblasti o kojima se raspravljalo tokom sastanka i obilaska lokacije, a na osnovu interesovanja vojnog povjerenika i generalnog inspektora su:

- zdravstveno stanje profesionalnih vojnih lica u jedinici u uslovima pandemije COVID-19,
- personalna popunjenost brigade i jedinica u njenom sastavu,
- stanje materijalno-tehničkih sredstava i materijalnih sredstava,
- stanje motornih vozila, te infrastrukturne teškoće na lokaciji.

Nakon razgovora s rukovodstvom Brigade i predstavnicima drugih jedinica na lokaciji, vojni povjerenik je s generalnim inspektorom i inspektorom Operativne komande obišao stražarsku službu, te druge prostore koje koriste profesionalna vojna lica što uključuje kuhinju, trpezarijski prostor, kotlovnicu i krug kasarne. Tom prilikom obavljen je razgovor s vojnicima, podoficirima, oficirima i civilnim licima koji su razmješteni na lokaciji kasarne.

Na osnovu uvida i prikupljenih informacija, vojni povjerenik konstatira da je ukupna aktivnost Brigade, Oklopnog bataljona i drugih jedinica na lokaciji kasarne "Dubrave" izuzetno kvalitetna i zaslužuje najviše ocjene. Za svaku pohvalu su preduzete aktivnosti kako po pitanju mjera s ciljem zaštite zdravlja i života ljudi na lokaciji, tako i u pogledu profesionalizma i operativnosti jedinica.

Personalna popunjenost Brigade je 88% što je za njene aktivnosti zadovoljavajuće, a posebno je značajno istaći da su u Brigadi 132 žene.

U pogledu teškoća u brigadi i na lokaciji i dalje je aktuelan problem snabdijevanja pitkom vodom. Među problemima se još mogu evidentirati i:

- potreba poboljšanja uslova života i rada u radnim prostorima na lokaciji, kao i pitanje ukupne infrastrukture kasarne "Dubrave",
- nedostatak ugovora za nabavku rezervnih dijelova IX (teretni program motornih vozila starih u prosjeku 40 godina),
- nedostatak ugovora za remont MB 120 mm i raketnih sistema,
- nedostatak ugovora za tehnički pregled motornih vozila na regionalnom principu,
- zagrijavanje lokacije.

Pregled stanja u Oklopnom bataljonu Brigade taktičke podrške Oružanih snaga BiH

U okviru posjete lokaciji kasarne "Dubrave", organiziran je i poseban radni sastanak s pripadnicima Oklopnog bataljona Brigade taktičke podrške OSBiH i komandantom sa saradnicima.

Tokom sastanka vojni povjerenik i generalni inspektor upoznati su sa strukturom, zadacima, stanjem popunjenosti, spremnošću pripadnika Bataljona, operativnošću borbenih i motornih vozila, trenutnim aktivnostima i onim planiranim u 2021. godini, te o teškoćama s kojima se Bataljon susreće.

Osim osnovne misije, Bataljon je spreman za pružanje pomoći civilnim strukturama u slučaju prirodnih nepogoda i nesreća, te za učešće u misijama mira.

Odobrena personalna popunjenost Oklopnog bataljona je 75 vojnih lica, a ukupan procenat stvarne popunjenosti je 92%, što omogućava uspješnu realizaciju postavljenih zadataka.

Međutim, nezadovoljavajuća je operativnost borbenih i motornih vozila i kreće se u rasponu od 11% za teretna vozila, 50 % putnička, 65% OT M113A2 i 13% tenk M60A3.

Sve planirane aktivnosti Oklopni bataljon je do sada uspješno realizirao, a među glavnim problemima s kojima se susreće su:

- fizička udaljenost kapaciteta održavanja linija III. i IV. od mjesta razmještaja jedinice (Butile i Hadžići),
- nedostatak praonice za teretna i borbena vozila, te hidrantske mreže u parku borbenih vozila.

Na kraju, vojni povjerenik može konstatirati da su uslovi života i rada jedinica na lokaciji kasarne "Dubrave" identični uslovima života i rada u drugim jedinicama Oružanih snaga BiH. Teškoće s kojima se susreću komandanti Brigade i komandanti Bataljona, njihovi saradnici i drugi PVL na ovoj lokaciji sistemske su prirode i kao takve nisu rješive na nivou Brigade i Bataljona. Odgovornost i profesionalan odnos prema poslovima i zadacima, kao i međusobna saradnja komandanta i pretpostavljenih na najvišem su nivou.

Vojni povjerenik smatra da je ovim jedinicama neophodno obezbijediti sva potrebna sredstva i opremu za rad, te naći načina da se pojednostave procedure nabavljanja potrebnih materijalnih i tehničkih sredstava, s ciljem kvalitetnijeg i nesmetanog obavljanja poslova i zadataka.

2. Najavljena posjeta Komandi logistike Oružanih snaga BiH u Doboju

Vojni povjerenik je, 30. 6. 2021, zajedno s generalnim inspektorom Ministarstva odbrane BiH boravio u najavljenoj posjeti Komandi logistike Komande za podršku Oružanih snaga BiH, u kasarni "Vojvoda Radomir Putnik" u Doboju. Također, organizirana je i posjeta jedinici koja obavlja stražarsko osiguranje lokacije iz sastava Artiljerijskog bataljona 6. pješadijske brigade, te Centru za kontrolu kretanja i logističke elemente na lokaciji.

Pregled stanja u Komandi logistike

Cilj posjete Komandi logistike Komande za podršku Oružanih snaga BiH je razgovor vojnog povjerenika s rukovodstvom Komande, posebno sa aspekta zaštite života i zdravlja profesionalnih vojnih lica u vremenu pandemije, kao i obilazak lokacije, a sve s ciljem sagledavanja stanja ljudskih prava, te uslova života i rada na lokaciji kasarne "Vojvoda Radomir Putnik".

Vojni povjerenik se prilikom dolaska na lokaciju susreo s načelnikom štaba i njegovim saradnicima, koji su kroz briefing upoznali vojnog povjerenika i generalnog inspektora Ministarstva odbrane BiH sa zdravstvenim stanjem profesionalnih vojnih lica na lokaciji, stanjem personala i popunjenošću formacijskih mjesta, obukama, operacijama sa MiMES-om, te snabdijevanjem i održavanjem.

Posebne oblasti o kojima se raspravljalo tokom sastanka i obilaska lokacije, a na osnovu interesovanja vojnog povjerenika i generalnog inspektora, jesu:

1. zdravstveno stanje profesionalnih vojnih lica u jedinici u uslovima pandemije COVID-19,
2. personalna popunjenost Komande,
3. realizacija plana javnih nabavki,
4. stanje materijalno-tehničkih sredstava i materijalnih sredstava,
5. transportna podrška,
6. održavanje infrastrukture i objekata na lokacijama Oružanih snaga BiH.

Na osnovu brifinga, obilaska lokacije, razgovora s predstavnicima Komande i predstavnicima podređenih jedinica, te razgovora s profesionalnom vojnim licima angažiranim na ovoj lokaciji, vojni povjerenik konstatira sljedeće:

1. Za vrijeme pandemije COVID-19 na lokaciji su ukupno zaražena 264, a izliječena 263 vojna lica, dok je jedno vojno lice, nažalost, preminulo. Zaključno s danom 30.6.2021. na lokaciji nema zaraženih, niti se iko nalazi u samoizolaciji. Preventivne epidemioške mjere koje se provode na lokaciji su dale rezultata, ali se mora istaći da trenutno nedostaje zaštitnih sredstava, što može ugroziti povoljnu epidemiološku situaciju na lokaciji;
2. Personalna popunjenost komande je 87,8%. Upražnjeno je 36 formacijskih mjesta za oficire, 50 za podoficire, 83 za vojnike, te 70 za civilna lica. U Komandi logistike je 57 profesionalnih vojnih lica postavljeno na formacijsko mjesto nižeg čina, a posebno rad jedinice otežava činjenica što su 74 vojna lica privremeno upućena u druge jedinice.

Zabrinjavajuće je što proces popune jedinice ne prati proces prekida vojne službe, a što će do izražaja posebno doći s krajem 2021. godine, kada uslove za penzionisanje stiče 30 oficira i 91 podoficir. Istovremeno, zabrinjavajući je i stepen nepopunjenosti ključnih formacijskih mjesta kao što su rukovaoci, podoficiri za snabdijevanje klasa, doktori u sanitetskoj četi, formacijska mjesta za održavanje, logistiku i logističke operacije.

Ovo je pitanje čijem rješavanju Ministarstvo odbrane BiH mora prioritarno pristupiti, jer se u protivnom u značajnoj mjeri može ugroziti normalno funkcioniranje Komande, a samim tim i redovno snabdijevanje jedinica i lokacija Oružanih snaga BiH.

S druge strane, posebno afirmativan je broj žena razmještenih u ovoj komandi, njih 159, što je 9,21%.

3. Sigurnosno stanje na lokaciji je zadovoljavajuće, kako sa aspekta sigurnosti profesionalnih vojnih lica, tako i sa aspekta objekata i materijalno-tehničkih sredstava. Međutim, zabrinjava nizak nivo morala kod vojnika koji obavljaju fizičko obezbjeđenje lokacije, što zbog niskih primanja i izostanka bilo kakvih novčanih stimulacija, što zbog loših uslova smještaja i slabe ishrane na većini lokacija;
4. Od ukupnog iznosa planiranih javnih nabavki za 2021. godinu, zaključno sa 30.6.2021, realizirano je samo 12,85 % (od planiranih 20.807.849,86 KM realizirano je, ili je u toku realizacije 2.674.361,25 KM), što doводи do zaključka da proces javnih nabavki nije unaprijeđen, te da Ministarstvo odbrane BiH do danas nije ostvarilo značajan napredak u ovoj ključnoj oblasti za normalan rad i funkcioniranje Oružanih snaga BiH.

Posljedice ovako neprihvatljivog nivoa realizacije javnih nabavki za prvih šest mjeseci 2021. godine ogledaju se u problemima sa snabdijevanjem klasom I-IX, pri čemu nedostaju ugovori za nabavku pilećeg mesa, junećeg i svinjskog gulaša, jestivog ulja, govedeg gulaša, te drugih osnovnih namirnica za organiziranje ishrane u Oružanim snagama BiH. Ovakvo stanje itekako opravdava ranije pomenuto nezadovoljstvo profesionalnih vojnih lica. U

postupku hitnih nabavki realizirano je ukupno 59.530.87 KM, a poseban problem predstavlja sporost izdavanja narudžbenica prema upućenim zahtjevima;

5. Tokom posjete utvrđeno je da nedostaje dijelova terenske uniforme, ili su neadekvatnih brojeva, u što spadaju košulje, pantalone, jakne, kape, a što je također već dugogodišnji problem. Također, nedostaju i dovoljne količine materijalnih sredstava klase IV. potrebnih za tekuća i preventivna održavanja objekata i lokacija, u skladu s obaveznim epidemiološkim mjerama na lokacijama;
6. Teškoće su primjetne i u operacijama logističke podrške jedinicama privremenog sastava za operacije učešća u misijama mira,
7. Kao i teškoće sa MiMES-om gdje se još uvijek čeka rješavanje 412 tona sredstava za demilitarizaciju, te rješavanje sudskih presuda. **Dugogodišnji problem je i rješavanje 156 tona rashodovanog benzina, naslijeđenog od bivše vojske Federacije BiH, te 50 tona korištenog ulja i maziva.**

Nakon obilaska lokacije i razgovora s profesionalnim vojnim licima, vojni povjerenik i generalni inspektor izrazili su zadovoljstvo profesionalnim odnosom, radom, zalaganjem i ostvarenim rezultatima pripadnika ove jedinice Oružanih snaga BiH, unatoč brojnim teškoćama i izazovima s kojima se svakodnevno susreću.

Vojni povjerenik očekuje da će Ministarstvo odbrane BiH svojim radom i rješavanjem navedenih problema i teškoća, studioznim pristupom u realizaciji planiranih javnih nabavki, dati puni doprinos radu i izvršavanju misije Komande logistike, koja sa aspekta zaštite prava i sloboda vojnih lica predstavlja jednu od osnovnih karika u sistemu odbrane Bosne i Hercegovine.

Na kraju vojni povjerenik može konstatirati da su uslovi života i rada jedinica na lokaciji kasarne "Vojvoda Radomir Putnik" identični uslovima života i rada u drugim jedinicama Oružanih snaga BiH. Teškoće s kojima se susreće Komanda logistike i druge jedinice na lokaciji sistemske su prirode i kao takve nisu rješive na nivou Komande.

Vojni povjerenik smatra da je Komandi logistike i drugim jedinicama na lokaciji neophodno obezbijediti sva potrebna sredstva i opremu za rad, te naći načina da se pojednostave procedure nabavljanja potrebnih materijalnih i tehničkih sredstava, s ciljem kvalitetnijeg i nesmetanog obavljanja poslova i zadataka.

U okviru ovog poglavlja vojni povjerenik ističe i prisustvo svečanom otvaranju vojne ambulante, koje je 28. 5. 2021. organizirano na lokaciji 4. pješadijske brigade Oružanih snaga BiH u Kasarni „Božan Šimović“ u Čapljini.

Ovo je četvrta ambulanta na lokaciji Oružanih snaga BiH s ciljem razvoja sanitetske službe i unapređenja zdravstvene zaštite pripadnika Oružanih snaga BiH.

Projekat opremanja vojnih ambulanti realiziran je u saradnji Ministarstva odbrane BiH s Ambasadam Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske i Štabom NATO-a u Sarajevu.

POGLAVLJE III.

13. MEĐUNARODNA KONFERENCIJA OMBUDSMENA ZA ORUŽANE SNAGE

Vojni povjerenik sa saradnicima učestvovao je, u online formatu, u radu 13. međunarodne konferencije ombudsmena za oružane snage (ICOAF).

Međunarodnu konferenciju, čiji su organizatori Ženevski centar za demokratsku kontrolu oružanih snaga (DCAF) i Generalni inspektorat odbrane Australije, otvorili su direktor DCAF-a ambasador Thomas Guerber i komandant Oružanih snaga Australije general Angus Campbell.

Kao i prethodnih godina, konferencija je okupila predstavnike institucija ombudsmena za oružane snage iz gotovo 50 zemalja. Ovom konferencijom ICOAF je uspio dodatno ojačati svoju funkciju platforme za promoviranje demokratskog nadzora nad oružanim snagama i sprečavanje lošeg upravljanja i kršenja ljudskih prava.

Brojne diskusije tokom 13. ICOAF-a ukazale su na činjenicu da su se tokom pandemije promijenile okolnosti života i rada pripadnika oružanih snaga širom svijeta. Učesnici konferencije ukazali su na različite situacije i izazove s kojima su se suočavale vojne organizacije i ombudsmeni. Posebna dilema bilo je pitanje vakcinacije, pri čemu je u većini zemalja preovladao stav da je zaštita zdravlja pripadnika oružanih snaga prioritet te da, provođenjem kampanje o prednostima vakcinacije, treba učiniti sve da se vojnicima omogući da sigurno izvršavaju svoje misije kako u zemlji, tako i u međunarodnim mirovnim operacijama.

Na kraju konferencije usvojena je i Izjava, a u sklopu nje i sljedeći zaključci:

- ICOAF je platforma za razmjenu informacija, dobrih praksi i iskustava između ICOAF-ovih partnerskih institucija. Prepoznajući da ICOAF raste – i da je na 13. ICOAF-u bilo više od 120 sudionika, koji su predstavljali gotovo 40 institucija ombudsmena koji dolaze iz 30 zemalja, doista dokaz toga – poziva DCAF da istraži buduće puteve za efikasno jačanje saradnje,
- učesnici pozivaju DCAF da nastavi ulagati napore u pružanju podrške pojedinačnim institucijama učesnicama, posebno vježbama izgradnje kapaciteta i prilagođenim proizvodima znanja,
- učesnici pozdravljaju Rezoluciju o pojačanom međunarodnom partnerstvu institucija ombudsmena za oružane snage i prateći akcioni plan njene primjene za 2022. godinu kao obećavajuću inicijativu za jačanje saradnje institucija ombudsmena na međunarodnom planu. Učesnici traže od DCAF-a da nastavi istraživati kako se može dodatno unaprijediti međunarodna razmjena informacija i iskustava institucija ombudsmena, uz istovremeno poštivanje posebnosti nacionalnih pravnih i institucionalnih okvira institucija ombudsmena,
- ICOAF nastavlja biti korisna platforma za unapređenje dijaloga između institucija ombudsmena te jačanje njihove saradnje i mreža. Na budućim konferencijama nastavit će se proširivati i produbljivati ova saradnja,
- ICOAF ostaje otvoren za nadležne institucije iz zemalja koje nisu učestvovala na prethodnim konferencijama.
- 14. ICOAF bit će održan u Oslu, u Norveškoj, u oktobru 2022. godine.

POGLAVLJE IV.

OSTALE AKTIVNOSTI KOJE JE VOJNI POVJERENIK REALIZIRAO U 2021. GODINI

S ciljem potpunog informiranja o aktivnostima Ureda tokom 2021. godine, navodimo podatke o sastancima vojnog povjerenika, posjetama kasarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, te ostale aktivnosti koje su preduzimate s ciljem obavljanja parlamentarne kontrole rada, s jedne strane, a ujedno izvršavanja zakonskih ovlaštenja, s druge strane.

Dakle, osim rada po pritužbama, što je primarni zadatak vojnog povjerenika, tokom 2021. godine realiziran je niz drugih aktivnosti, a čiji pregled dajemo hronološki u nastavku.

Januar 2021.

- 4.1.2021. sastanak s generalnim inspektorom Ministarstva odbrane BiH brigadnim generalom Mirsadom Ahmićem
- 8.1.2021. oproštajna posjeta komandanta EUFOR-a u BiH generalmajora Reinharda Trischaka
- 11.1.2021. prisustvo božićnom prijemu u Ministarstvu odbrane BiH

Februar 2021.

- 1. 2. 2021. nastupna posjeta komandanta EUFOR-a u BiH generalmajora Alexandra Platzera
- 2.2.2021. sastanak s predstavnicima Centra za sigurnosne studije BiH
- 17. 2. 2021. radna posjeta, s članovima Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost PSBiH, Ministarstvu odbrane BiH i Zajedničkom štabu OSBiH
- 24.2.2021. učešće u radionici tima Ministarstva odbrane BiH i IT eksperata na izradi sistemskih dokumenata i softvera.

Mart 2021.

- 4. 3.2021. učešće na godišnjoj analizi iz oblasti upravljanja personalom Ministarstva odbrane BiH
- 12.3.2021. prisustvo primopredaji dužnosti komandanta 3. pješadijskog (Republika Srpska) puka

Maj 2021.

- 28. 5.2021. prisustvo otvaranju vojne ambulante u kasarni „Božan Šimović“, Čapljina.

Juni 2021.

- 10. 6. 2021. učešće u radionici Ministarstva odbrane BiH i Generalnog inspektorata u Konjicu
- 17. 6. 2021. posjeta 5. pješadijskoj brigadi i drugim jedinicama Oružanih snaga BiH u Tuzli
- 28. 6. 2021. prisustvo obilježavanju krsne slave u organizaciji 3. pješadijskog (Republika Srpska) puka OSBiH u manastiru Sase u Srebrenici

- 30.6.2021. posjeta Komandi logistike i drugim jedinicama Oružanih snaga BiH u Doboju

Septembar 2021.

- 23. 9. 2021. učešće na 15. godišnjoj konferenciji Generalnog inspektorata MOBiH i inspektora u komandama i jedinicama OSBiH

Oktoibar 2021.

- 1. 10. 2021. učešće na vojnoj vježbi EUFOR-a "Brzi odgovor" u Sarajevu
- 18 - 22. 10. 2021. učešće na 13. međunarodnoj konferenciji ombudsmena za ljudska prava u oružanim snagama
- 29.10.2021. prisustvo sastanku s predsjedavajućim Vojnog komiteta Evropske unije (EU) generalom Claudiom Grazianom, koji je u organizaciji Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH održan u Parlamentarnoj skupštini BiH

Decembar 2021.

- 1. 12. 2021. prisustvo svečanosti obilježavanja 16. godišnjice OSBiH, održanoj u Domu Oružanih snaga BiH u Sarajevu
- 7.12.2021. prisustvo ceremoniji primopredaje dužnosti komandanta Štaba NATO-a u Sarajevu
- 8.12.2021. učešće na 13. strateškom političko-vojnom seminaru o temi: "Kibernetička sigurnost i krizni menadžment", Sarajevo
- 9.12.2021. prisustvo sastanku sa zamjenikom pomoćnika generalnog sekretara NATO-a za politička pitanja i sigurnosnu politiku Javierom Colominom, koji je, u organizaciji Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH, održan u Parlamenarnoj skupštini BiH
- 10.12.2021. prisustvo ceremoniji službene primopredaje četiri američka helikoptera opće namjene Bell Huey II koja je održana u kasarni Oružanih snaga BiH "Rajlovac" u Sarajevu
- 21.12.2021. radni sastanak s generalnim inspektorom Generalnog inspektorata Ministarstva odbrane BiH generalom Mirsadom Ahmićem.

